

Asia: VN/15161/2025-MMM-1

Lausuntopyyntö karhukiintiöasetuksesta metsästysvuodelle 2025-2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

YLEISTÄ

Lausunnon kohteena olevan asetusluonnoksen yhtenä tavoitteena on karhukannan ja ihmisten välisen rinnakkaiselon edistäminen kestäväällä ja hallitulla tavalla. Esitetty poikkeuslupiin perustuva, rajoitettu metsästys toimii keskeisenä välineenä tämän tavoitteen toteuttamisessa. Metsästyksen avulla pyritään säilyttämään karhujen ihmisarkuus sekä ehkäisemään ja rajoittamaan karhukannan aiheuttamia vahinkoja erityisesti kotieläintaloudelle sekä maa- ja metsätalouden toimijoille.

Poronhoitoalueella esitetty kiintiöity metsästys perustuu alueen erityispiirteisiin ja karhujen aiheuttamien porotaloudellisten vahinkojen merkittävyyteen. Tavoitteena on hillitä vahinkojen kasvua ja varmistaa poronhoidon toimintaedellytykset alueella. Esitetyt toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, jolla turvataan sekä suurpetopolitiikan hyväksyttävyyttä että alueellisesti tasapainoista kannanhoitoa. Suomen karhukanta jatkaa kasvuaan Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan: vuoden 2024 havaintoaineistoon perustuvan ennusteen mukaan karhujen kokonaisyksilömäärä ennen metsästyskautta 2025 on 2 367 yksilöä (90 % todennäköisyysväli 2 062–2 745). Tämä merkitsee noin 11 % kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Esitetty saaliskiintiö 265 yksilöä on noin 8 % karhukannasta, kun taas Luken arvion mukaan karhukannan säilyttämiseksi ennallaan saalismäärän tulisi olla noin 14 %. Asetusluonnoksen mukainen kiintiö merkitsisi siis karhukannan kasvua jo kolmantena vuonna peräkkäin.

Karhukanta on Liiton mukaan kasvanut merkittävästi kaikilla keskeisillä mittareilla, mikä näkyy suoraan vahinkokehityksessä ja uhkaavien tilanteiden määrässä: tarvitaan kannan kasvun pysäyttämistä.

Kannan runsastumisen syyt edellisiin arvioihin verrattuna johtuu osaltaan siitä, että metsästyspoistuma jäi jo vuonna 2022 olennaisesti pienemmäksi kuin kertaakaan vuosina 2016–2021. Myös 2023 ja 2024 karhusaalis jäi käytännössä varsin pieneksi tuomioistuimien estettyä poikkeuslupien käyttämisen. Karhukannan kasvu on Metsästäjäliiton mielestä varsin loogista seurausta metsästyksen laajamittaisesta estymisestä muutamana viime vuonna. Liiton mukaan on keskeinen puute, ettei käytettävissä ole kannanhoitoalueittaisia kanta-arvioita. Tämä vaikeuttaa sekä esitettyjen kiintiöiden arviointia että poikkeuslupien hakemista ja perustelua tulevaisuudessa. Lisäksi tarve parantaa suurpetojen kanta-arvioiden tarkkuutta populaatiomallien avulla on laajasti tunnustettu. Liitto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että mallit tulee vertaisarvioida kattavasti ennen virallista käyttöönottoa ja kanta-arvioiden julkinen ”läpivalaisu” tulee suorittaa huolellisesti ja avoimesti.

Metsästäjäliitto haluaa edelleen muistuttaa, että karhu on vaikeasti havaittava laji, ja erityisesti pentueiden havaitseminen edellyttää paikallista osaamista ja karhun havainnointiin perehtyneiden metsästäjien asiantuntemusta. Liitolla on aktiivisilta karhunmetsästäjiltä saatuja selkeitä käytännön viitteitä, että esimerkiksi hyvinä marjavuosina kannan havainnointi vaikeutuu entisestään. Käytännön kenttätöön perusteella voidaankin Metsästäjäliiton mielestä todeta, että karhukannan arviointi ilman metsästyksen yhteydessä saatavaa havaintoaineistoa on huomattavan epävarmaa. Tämän vuoksi alueellisten, paikalliseen havaintotietoon perustuvien arvioiden huomioiminen on välttämätöntä luotettavan kokonaisarvion muodostamiseksi.

Metsästäjäliitto haluaa lisäksi kiinnittää huomiota MMM:n hallintomenettelyyn tämän lupaprosessin osalta. Liitto ei voi pitää hyväksyttävänä sitä, että MMM ilmoittaa poikkeuslupahaun määräajaksi päivämäärän, johon mennessä edes asetusta ei ole annettu ja näin ollen määräajan asettamiselle ei ole laillista perustetta.

Huomionarvoista myös on, että asetulusuunnos on sisällöltään pitkälti sama kuin karhukannan hoitosuunnitelman luonnos. Onkin sikäli ilmeistä, ettei hoitosuunnitelman lausuntopalautetta huomioitu, sillä sen lausuntokierros päättyi 21.5.2025, ja asetulusuunnos annettiin lausunnoille vain kaksi päivää myöhemmin. Asetusmuistiota on tarpeen päivittää, sillä metsästyslain 41 §:n muutos (HE 21/2025 vp) on jo tullut voimaan. Sen vaikutukset tulisi selostaa ajan tasalla olevalla tavalla.

Asetusesityksen mukaan Suomen riistakeskuksella on toimivalta myöntää kannanhoidollisella perusteella poikkeuslupia karhulle, mikäli poikkeusluvalle

asetetut kriteerit täyttyvät. Metsästäjäliitto näkee tärkeänä, että lupia myös tosiasiallisesti hakemuksien perusteella tullaan myöntämään.

KANNANHOIDOLLINEN METSÄSTYS TARPEELLISTA MONELLA TASOLLA

Metsästäjäliiton mielestä esityksen mukainen karhun kannanhoidollisen metsästys on välttämätöntä. Suomen karhukanta on vahvasti suotuisan suojelun tasolla. Kannanhoidollinen metsästys on paras tapa hoitaa karhukantaa ja pitää se ihmisarkana. Tästä on tutkittua näyttöä muun muassa LCIE:n mukaan. LCIE on eurooppalaisten suurpetotutkijoiden asiantuntijayhteisö, jonka aseman on myös IUCN (kansainvälinen luonnonsuojeluliitto) vahvistanut. LCIE:n raportissa esitellään suurpetojen kannanhallintaa koskevia parhaita käytäntöjä, joista ihmisarkuuden ylläpitäminen kannanhoidollisella metsästyksellä on yksi niistä. EU:n komissio on myös suositellut jäsenvaltioille raportin sisältämiä ohjeita.

Vertaisarvioidut tutkimukset osoittavat, että metsästys vaikuttaa eläinten käyttäytymiseen sekä yksilö- että populaatiotasolla. Suurpedot oppivat välttelemään ihmisiä toisaalta suoran kokemuksen kautta, ja metsästys myös karsii pelottomimpia yksilöitä, mikä vahvistaa ihmisarkuutta lajitasolla. Tätä tukevat laajat katsaukset ja kokeelliset tutkimukset. Lisäksi useat tutkijat ovat tutkineet metsästyksen roolia konfliktien hallinnassa ja käyttäytymisvalinnan välineenä.

Karhututkimusten tulokset tukevat vahvasti metsästäjien arkihavaintoja: metsästys ylläpitää suurpetojen ihmisarkuutta. Pohjoismaiset karhututkimukset osoittavat, että metsästäjättömyys johtaa karhujen pelottomampaan käyttäytymiseen ihmisiä kohtaan. Säännöllinen, riittävän laajasti toteutettu metsästys vaikuttaa koko populaation käyttäytymiseen, vaikka kaikki yksilöt eivät joutuisi suoraan metsästyksen kohteeksi.

Karhunmetsästys luo hyvinvointia riistatalouteen, vaalii arvokasta kansallista kulttuuriperintöämme ja pitää yllä SRVA-viranomaisyhteistyössä välttämätöntä toimivaa metsästyskoirakantaa ja käytännön metsästäjien osaamista karhunpyyntiin. Kannanhoidollinen karhunmetsästys Suomessa viime vuosikymmeninä sopii hyvin esimerkiksi muille EU-maille siitä, miten suurpetokantoja voidaan menestyksekkäästi hoitaa metsästäjällä.

Liiton mukaan on edelleen tärkeää huomioida, että tulomuutto Venäjältä Suomeen yhdessä korkean pentutuoton kanssa ovat ilmeisiä syitä siihen, miksi kanta näyttää juurikaan vähentymättä kestävästi selvästi korkeampaa metsästysverotusta kuin eurooppalaiselle karhukannalle usein sopivaksi päätelty noin 10 % kannasta (Heikkinen ym. 2019). Lisäksi kannanhoidollinen metsästys ei kohdistu juuri ollenkaan lisääntyvään kantaan, koska pennulliset naaraat ja alle 1-vuotiaat pennut ovat aina rauhoitettuja.

Metsästäjäliiton muistuttaa, että on hyvin todennäköistä, että karhukannan hoito metsästyksellisin keinoin on lisännyt lajin geneettistä monimuotoisuutta maassamme, kuten MMM on aiemmin todennut. Metsästyksen sallimisella

uusilla tihentymäalueilla, joissa karhunmetsästys ei ole aiemmin ollut mahdollista, on myös liiton kokemusten perusteella positiivinen vaikutus sekä petoyhdyshenkilöverkoston toimivuuteen, että paikallisten ihmisten suhtautumiseen karhuun.

POIKKEUSLUPAMÄÄRISTÄ JA -PERUSTEISTA

Metsästysvuoden 2025–2026 enimmäismääräksi esitetään yhteensä 265 karhua, joista alueellisen kiintiön nojalla itäisellä poronhoitoalueella 70 yksilöä ja läntisellä poronhoitoalueella 15 yksilöä.

Nyt esitetyllä kiintiöllä ei ole negatiivista vaikutusta karhukannan suojelutasoon eli toteutuessaankin karhukanta vahvistuu merkittävästi edelleen. Hyvin tiedossa oleva kannanhoidollisten lupien myöntämistä koskeva haaste kuitenkin on ollut, että Korkein hallinto-oikeus ei ole hyväksynyt karhun metsästystä koskeneissa ratkaisuissaan vuonna 2023 (KHO 99:2023 ja KHO 100:2023) Suomen riistakeskuksen käyttämiä päämääriä ja todennut päätökset lainvastaisiksi. Onkin hyvä, että nämä KHO:n nostamat asiat hyväksyttäviin päämääriin liittyen on nyt huomioitu.

Tähän nähden nykyisessä tilanteessa on tärkeintä aidosti päästä tavoitteeseen, jossa myönnettävistä poikkeusluvista tulee ilmetä selvästi ja täsmällisesti se luontodirektiivin mukainen hyväksyttävä päämäärä, johon kannanhoidollisella metsästyksellä kyseisellä alueella pyritään, sekä se, miten metsästyksellä saavutettaisiin tämä päämäärä. Näin toimien olisi mahdollista, että poikkeusluvut kestäisivät hallinto-oikeuskäsittelyn valitusten jälkeen.

Suotuisalla suojelun tasolla olevan karhukannan rajoitetulla metsästyksellä pyritään hallitsemaan karhukannan kasvua, kokoa sekä levinneisyyttä, ylläpidetään karhukannan ihmisarkuutta ja pidetään karhukantaan liittyvät sosioekonomiset konfliktit hyväksyttävällä tasolla, hallitaan kotieläin- ja maatalousvahinkoja sekä turvataan metsäpeuran ja hirven vasatuotto.

Tavoitteet ovat hyviä ja ymmärrettäviä, mutta saatujen kokemusten perusteella ne tarvitsevat hallinto-oikeuskäsittelyyn tueksensa aiempaa enemmän paikallistason tietoa ja perusteluja lupien vaikutuksesta halutun päämäärän saavuttamiseksi.

Lupien saaminen hallinto-oikeuskäsittelyn kestäväksi näyttäisikin vaativan kattavammin suurpetohallinnossa siirtymistä ns. Ruotsin malliin, joka tuottaa Suomen nykymallia paremmin tarvittavia tietoja lupaperustelujen tueksi. Tämä taas vaatii laajempaa suurpetohallinnon uudistamista, jota Metsästäjäliitto on jo aiemmissa yhteyksissä peräänkuuluttanut. Liitto näkee keskeisen tärkeänä, että tarvittavat lainsäädännölliset ja rakenteelliset muutokset saadaan aikaan maamme suurpetohallinnossa.

KANNANHOITOALUEISTA

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että poronhoitoalueen ulkopuolinen Suomi jaettaisiin neljään kannanhoitoalueeseen: itäiseen, eteläiseen, keskiseen ja

läntiseen. Liitto haluaa tuoda esiin, että asetuseronnoksessa esitetty aluejako vastaa täysin karhukannan hoitosuunnitelman luonnoksessa esitettyä rakennetta.

Metsästäjäliitto pitää ongelmallisena, että aluejako perustuu yksinomaan kuntatasoisiin pentuehavaintoihin. Suurpetohavaintojen ilmoittamisaktiivisuudessa ja määrässä on huomattavaa alueellista vaihtelua, mikä vääristää havaintotietoon perustuvia aluerajauksia. Karhuhavaintojen määrä on viime vuosina laskenut lähes puoleen, vaikka Luonnonvarakeskuksen populaatiomalleihin perustuvat arviot osoittavat karhukannan merkittävää kasvua tilanteessa, jossa metsästys on käytännössä estynyt.

Vaikka pentuehavainnot olisivatkin luotettavia, karhujen ikä- ja sukupuolijakaumista johtuu luonnollista vuosittaista vaihtelua pentueiden määrässä kuntatasolla. Näin ollen yksinomaan pentueiden lukumäärään perustuva tarkastelu ei anna kattavaa kuvaa alueen todellisesta karhukannasta.

Metsästäjäliitto on aiemmin keväällä kannanhoitosuunnitelmalausunnossaan esittänyt, että kannanhoitoalueiden rajauksen tulisi perustua joko riistakeskusalueisiin tai maakuntarajoihin – esitetty käytäntö ei ole johdonmukainen ja se tulisi vaikeuttamaan merkittävästi kannan hallinnointia ja poikkeuslupien perustelua alueellisesti. Rajojen yhdenmukaisuus hallintorakenteiden kanssa helpottaisi toimeenpanoa ja vuoropuhelua alueellisten toimijoiden kanssa. Ottaen huomioon kuntakohtaisen tiedon epävarmuuden ja vaihtelualttiuden, olisi perustellumpaa määrittää alueet maakunta- tai riistakeskusalueiden mukaisesti, jolloin rajaukset perustuisivat pysyvämpiin ja hallinnollisesti selkeisiin aluekokonaisuuksiin.

Metsästäjäliitto haluaa nostaa esiin seikan, joka liittyy poikkeuslupien myöntämiseen ja niiden perusteluun tarvittavan tiedon arviointiin: Mikäli kannanhoitoalueiden rajaukset säilyvät vuodesta toiseen muuttumattomina, mahdollistuu karhukannan kehityksen luotettava ja vertailukelpoinen tarkastelu alueittain. Tämä puolestaan parantaa edellytyksiä seurata ja analysoida muun muassa vahinkotilastojen kehitystä sekä ihmisten turvallisuuteen liittyvien viranomaistehtävien määrää ja muutoksia alueellisella tasolla.

Sen sijaan vuosittain muuttuvat aluejaot estävät pitkäaikaisen seurannan ja vaikeuttavat merkittävästi karhukannan tilan sekä siihen liittyvien vahinkojen arviointia. Lisäksi ne heikentävät alueellisten riistaneuvostojen mahdollisuuksia osallistua poikkeuslupien valmisteluun ja arviointiin.

Liiton mukaan aluejako, joka perustuu pysyviin ja hallinnollisesti yhtenäisiin alueisiin, tukee huomattavasti paremmin karhukannan kestävää hoitoa, poikkeuslupakäytäntöjen johdonmukaisuutta sekä suurpetohallinnon avoimuutta ja yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä.

PORONHOITOALUE JA VAHINKOPERUSTEISET POIKKEUSLUVAT

Poronhoitoalueelle ehdotettu kiintiö on asetusluonnoksessa 85 yksilöä. Ministeriön mukaan kiintiö toteutuessaan siis pienentäisi karhukantaa poronhoitoalueelle. Tämä on kuitenkin perusteltua,

koska viime vuodesta karhun aiheuttamat porovahingot ovat olleet ennätyskellisen suuret. Metsästäjiliitto näkee kiintiön korotuksen tarpeellisenä.

Vahinkoperusteisten lupien osalta Metsästäjiliitto pitää hyvänä jo vakiintunutta menettelyä, jonka mukaan lupia tulee myöntää aina, mikäli kriteerit täyttyvät, eivätkä myönnetty vahinkoperusteiset luvat myöskään vähennä kannanhoidollisten lupien määrää. Myönnettävän poikkeuslupamäärän tulee Liiton mukaan olla tasolla, jossa karhukanta saadaan haluttuun tiheyteen ja petojen aiheuttamat vahingot voidaan pitää kurissa.

Karhujen aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisy suojaamismenetelmiä kehittämällä on myös tärkeää. Viime vuonna karhujen mehiläistaloudelle, viljelyksille ja kotieläimille aiheuttamat vahingot aiheutuneet vahingot kasvoivat rahallisesti ja lukumääräisesti ennätystasolle. Kannanhoidollisen metsästyksen järkevää kohdentamista on metsästäjien tekemänä aiempina vuosina toteutettu ja suojauskeinoja jatkuvasti parannettu. Asia vaatii jatkossakin panostusta suojausmenetelmiin ja poikkeuslupien kohdentamiseen, toteutettuna paikallisesti yhteistyössä metsästäjien ja vahingonkäräjöiden kanssa.

POIKKEUSLUPIEN KOHDENTAMISESTA

Asetusluonnoksessa esitetään, että poronhoitoalueen ulkopuolisista kannanhoitoalueista ainoastaan itäisellä alueella sallittaisiin kannanhoidollinen metsästys, 180 yksilön suuruusella kiintiöllä metsästyslain 41 a §:n 3 momentin perusteella. Muille alueille – keskiselle, eteläiselle ja läntiselle – ei sen sijaan esitetä vastaavaa mahdollisuutta.

Liiton mielestä tällainen alueellinen rajoitus on selvästi ristiriidassa karhukannan hoitosuunnitelmassa määriteltyjen valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Hoitosuunnitelma korostaa karhujen ihmisarkuuden säilyttämistä sekä vahinkojen ehkäisyä koko maassa. Jos kannanhoidollinen metsästys rajataan vain yhdelle alueelle, jää keskeisin hoitotoimenpide kohdistumaan alle kymmenesosalle poronhoitoalueen ulkopuolisesta pinta-alasta.

Itäiselle alueelle esitetty 180 yksilön kiintiö ei pysäyttäisi karhukannan kasvua vaan päinvastoin lisäisi sitä edelleen, vaikka alueella on jo nyt koko maan tihein karhukanta. Lisäksi alueella esiintyy merkittävä susitiheys, mikä yhdessä karhujen kanssa aiheuttaa kasvavaa painetta niin paikallisyhteisöille kuin riistataloudelle. Metsästäjiliitto esittää, että itäisellä alueella metsästyskiintiötä tarkastellaan uudelleen ja kasvatetaan siten, että karhukannan kasvu saadaan hallintaan ja alueellinen paine kevenee.

Keskisellä kannanhoitoalueella tilanne on monelta osin verrattavissa itäiseen alueeseen. Karhutiheys on siellä korkea ja ihmisarkuus heikentymässä. Liiton

mukaan keskiselle alueelle tulisi kohdistaa vähintään 50 yksilön kiintiö, jotta kannanhoidollinen metsästys saadaan alueella käynnistettyä suunnitelmallisesti ja sen vaikutuksia voidaan arvioida.

Metsästäjäliitto haluaa muistuttaa, että eteläisellä ja läntisellä kannanhoitoalueella karhujen tiheys on toistaiseksi matalampi, mutta on tarpeen huomioida, että väestötiheys ja taajamien läheisyys lisäävät turvallisuusriskejä. Näillä alueilla tulisi olla myös mahdollisuus kohdentaa metsästystä ennaltaehkäisevästi yksilöihin, joiden ihmisarkuus on heikentynyt ja jotka muodostavat kasvavan uhan paikalliselle turvallisuudelle.

Metsästäjäliitto näkee samalla tarpeelliseksi korostaa, että esitettävä kiintiö ei tarkoita automaattista poikkeuslupan myöntämistä, vaan jokainen hakemus arvioidaan Suomen riistakeskuksessa erikseen. Kiintiön olemassaolo mahdollistaa kuitenkin riittävän ennakkoinnin ja varautumisen alueellisiin ongelmiin. On myös huomattava, että läntisellä kannanhoitoalueella esiintyy paikallisesti merkittäviä karhukeskittymiä, jotka edellyttävät toimenpiteitä ennen kuin ongelmat kasvavat hallitsemattomiksi.

Karhun kannanhoidollinen metsästys merkitsee luontodirektiivin määrittelemää poikkeamista tiukasta suojelusta, ja sen salliminen edellyttää selkeästi kuvattua, hyväksyttävää päämäärää. Liitto muistuttaa metsästyksen sallimisen myös keskisellä kannanhoitoalueella edellyttävän, että asetuksessa määritellään tälle alueelle erillinen ja hyväksyttävä päämäärä. Itäiselle alueelle muotoiltu päämäärä soveltuu suurelta osin myös keskiseen Suomeen, mutta painopisteenä tulee olla erityisesti ihmisarkuuden säilyttäminen ja turvallisuusriskien vähentäminen, jotka korostuvat alueen suuremman väestötiheyden ja laajan vapaa-ajan asumisen vuoksi. Itäisellä alueella taas erityishaasteena on suurpetojen kokonaismäärän kertyminen, mikä aiheuttaa vakavia vaikutuksia sekä riistataloudelle että metsäekosysteemille.

Liiton mukaan ihmisarkuuden vahvistamisen lisäksi kaikkia kannanhoitoalueita koskevaksi päätavoitteeksi tulisi selkeästi kirjata karhujen esiintymisalueilla asuvien, luonnossa liikkuvien ja siellä elinkeinoaan harjoittavien turvallisuuden edistäminen.

Lisäksi metsäpeurakannan turvaaminen Suomenselällä, Kainuussa sekä Metsäpeura LIFE -hankkeen alueilla tulee olla poikkeuslupien kohdentamisessa osaltaan vahvasti huomioituna. Myös alueen muiden suurpetojen ja hirvieläinkantojen tila suhteessa karhukantaan tulee ottaa aiempaa paremmin huomioon.

LOPUKSI

Karhukannan hoidon tulee perustua ajantasaiseen tutkimukseen ja todennettuun havaintotietoon, jotta muuttuvat olosuhteet voidaan kohdata tehokkaasti. On ratkaisevan tärkeää, että poikkeuslupien perustelut ovat selkeitä, lainmukaisia ja käytännössä toimivia. Suurpetohallinnon rakenteet tulee uudistaa siten, että kannanhoidollinen metsästys voi jatkua Suomessa hallitusti ja keskeytyksettä.

Riihimäellä 25.6.2025

SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITTO – FINLANDS JÄGARFÖRBUND R.Y.

Grenfors Ere
Suomen Metsästäjäliitto